

פרשת חיי שרה התשע"ה

איתא במדרש רבה " ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק, אמר רב הונא, צפת (ראתה) שידו שטוחה בתפלה אמרה ודאי אדם גדול הוא, לכך שאלה עליו. ותפול מעל הגמל, איתרכינת, היך מה דאת אמר כי יפול לא יוטל... "

כל דבר שנכתב בתורה יש לו משמעות בכל הרבדים, הן פנים הן גלוי. והפנים, היינו כעין נשמה לגלוי, דהיינו כמו שהנפש מחייה את הגוף, כך פנימיות התורה מחייה את הגלוי.

וכל עניין הגלוי שבתורה, הנה הוא אך ורק לשכל התופש בדבר. איש כפי מעלתו. וכמו שהזהר הקדוש אומר בפרשת וירא "אלא ודאי נודע בשערים בעלה דא קודשא בריך הוא דאיהו אתידע ואתדבק לפוס מה דמשער בלביה כל חד כמה דיכיל לאדבקא ברוחא דחכמתא, ולפוס מה דמשער בלביה הכי אתידע בלביה, ובגין כך נודע בשערים באינון שערים, אבל דאתידע כדקא יאות לא הוה מאן דיכיל לאדבקא ולמנדע ליה", (תרגום, אלא וודאי נודע בשערים בעלה, זה הקדוש ברוך הוא. שהוא נודע ומתחבר רק לפי מה שמשער כל אחד בלבו, כל מה שיכול להדבק ברוח החכמה, ולפי מה שמשער בלבו, כך נודע בלבו. ובגלל זה, נודע באותם שערים. אבל שנודע כפי האמת, לא היה מי שיכול להתחבר ולידע לו).

וכאן המדרש מגלה וסותם. המדרש מתייחס לעניין מה שהתורה מתארת את רבקה נושאת את עיניה ורואה את יצחק. ובזה אומר לנו, שלא נכתב חינם. ועניין חשוב פה. ושאומר, שמה שראתה בו אדם גדול, הוא בזה שראתה ידו שטוחה בתפילה.

וכדי להבין, הנה המתפלל לה' בראשית כל, צריך להכין עצמו לתפילה. בחינת דע לפני מי אתה עומד. ובתפילה, חובה על המתפלל להתפלל עם גופו, דהיינו שגופו יהיה חלק מהתפילה. כי עומד במהות אחת גופו ונפשו על כל חלקיה. וכאן מתחבר עם ה'.

והנה, וודאי ברור לנו שה' בוחן לבות וכליות ואין נסתר מנגד עיניו. וודאי כל מחשבותיו של האדם פרושות לפני ה'. אלא, שהתפילה הינה חיבור של המתפלל עם ה'. ולא חלק הנשמה בלבד.

לפיכך, גם הגוף חלק בתפילה. ובלשון חז"ל מעשה הגוף הוא עקימת שפתיו.

וראינו שהרמ"א (רבינו משה אסרלש), כתב בשולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מח' סעיף א' **"ונהגו המדקדקים להתנועע בשעה שקורין בתורה, דוגמת התורה שנתנה ברתת, וכן בשעה שמתפללים, על שם כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך"**. והגם שהרמ"ע ועוד פוסקים כתבו, שצריך שיעמוד כעבד לפני רבו ידיו כפותים על לבו. בכל מקרה, הנה כולם כותבים שצריך שיעשה מעשה עם גופו. והיעב"ץ (ר' יעקב בן צבי מעמדין) כתב בהקדמה לסידורו, שראוי היה שיעמוד בתפילה וידיו פרושות לשמים. והביא ראיה מהנביאים. ובאמת, הוא מקרא מפורש בישעיה **"וּבְפָרְשָׁם בְּפִיכֶם אֲעֲלִים עֵינֵי מַכְסֶּם גַּם כִּי תִרְבּוּ תִפְלֵה אֵינְנִי שְׁמַע יְדִיכֶם דְּמִים מְלֵאוּ" וּבְמִי שֶׁאֵמַר עַל עֲצֻמוֹ וְאֵנִי תִפְלֵה, "שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵי בְּשׁוּעֵי אֱלֹהֶיךָ בְּנִשְׁאֵי יָדַי אֵל דְּבִיר קֹדֶשְׁךָ" וְהֵנֶךְ רוֹאֵה, כִּי כַךְ הֵייתָ דֶרֶךְ תִּפְלֵתֶם שֶׁל הַרְאִשׁוֹנִים.**

ובאמת, מי שיעמוד עם גופו בתנועה כזו (כמובן לבד בתפילה עם עצמו ולא עם אנשים כדי שלא יבואו לצחוק או שמא יחשדו אותו ביוהרא). יראה, כי מחשבתו ולבו מכוון יותר לה'.

אלא, שהשאלה היא במה ראתה רבקה את גדולתו של יצחק, בזה שנשא ידיו למרום? וכי כל מי שמתפלל אדם גדול הוא? עד כדי כך שהיא קבעה בהחלטיות כזו שוודאי אדם גדול הוא?

ויובן, על פי מה שכתב הזהר פרשת יתרו, שמצינו בספרו של שלמה המלך ע"ה, שכל מי שמרים ידיו למעלה, ולא בכוונת תפילה ובקשה, אותו איש מתקלל מעשרה שלטונין ממונין. והם הממונים על פרישות ידים למעלה, לקבל אותה תפילה או ברכה, ונותנים בה כח לכבוד שמו של הקב"ה... ובשל כך, יזהר האיש בשעה שירים ידיו למעלה שיהיו בתפילה או בברכה או בבקשה. ולא ירים ידיו בחינם בגלל אותם שילטונים..., ואם הרים לחינם, אותם עשרה שלטונים מקללים לו במאתיים וארבעים ושמנה קללות, ורוח

טומאה שורה על אותם ידים... . ובוודאי, כל מה שכתבנו בשם הזהר סודות רבים חתומים בו, אלא שמכאן יובן, עניין מה ראתה גדולתו של יצחק.

כי, כל מי שרוצה להתפלל באופן זה של הרמת ידיים, הנה צריך שתפילתו לא תהיה לחינם. וברור ומובן, כי לחינם, היינו, לדברים שאין בהם תועלת. דהיינו, שלא יבקש על דברים ועניינים הקשורים לעולם הזה. על מנת שלא יהיה בחינת שתי בנות לעלוקה הב הב, כי העולם הזה, הוא בחינת זמני וחולף. שכל מה שתשקיע בו, הרי זה לחינם. זולתי מעשה התורה והמצוות.

ועל כן, המבקש ומתפלל, הנה הוא צריך לבחון היטב את בקשותיו למה הם מיועדות. כי אם מייעד אותם לדברים גשמיים בעולם הזה, להיות בחינת תאוות הגוף או תאוות כבוד ועוד... , הנה הוא בוודאי לחינם וזה ברור.

אלא, שיש עוד דקדוק. כי פעמים צריך דברים בעולם הזה, הקשורים לעולם הבא. כגון מי שמבקש דירה נאה וכלים נאים, על מנת להרחיב את דעתו לעבודת ה'. הנה צריך הוא שיבחן בחון היטב, האם כוונתו היא להרחבת הדעת? או שמא לדירה נאה? ועל זה, צריך לבוא בדקדוק ובמשפטים גדולים עם עצמו, על מנת לברר ולצרף את כוונתו בזה.

וזהו אחד מהטעמים והסיבות, מדוע לא מרימים את הידיים בתפילה. למרות, שמעשה זה מסייע ועוזר בכוונה מאד, כי קשה למצוא מי שידקדק עם מעשיו ומחשבותיו שלא ילכו לחינם, היינו לענייני העולם הזה, ואם ישנו אחד כזה, הנה לא יעשה זאת בפרהסיא מכמה טעמים. האחד, שלא ילמדו אחרים ויעשו וייפגעו, השנית כי גם אם מדקדק כך, הנה לא כל השעות שוות, שיש פעמים שהוא מכוון ויש שלא מכוון כל כך. והשלישית על מנת שלא יבוא לידי יוהרא.

וזהו שראתה רבקה דווקא במעשה זה, את גדלותו של יצחק. כי זה שנמצא בשדה, משוחח עם ה', ומתפלל באופן כזה של הרמת ידיים בחינת דקדוק גדול ומשפטים עם עצמו, בזה ראתה גדלותו.

ועל כן, מיד אחר ראייתה גודל תפילה זו בתעצומות נפש, עשתה עניין נפילת אפיים. ועניין נפילת אפיים, הוא השלמת התפילה בחינת תיקון הדינים. כמו שביאר הזהר חדש פרשת תרומה, כמשל אותו העושה עצמו למת בפני חיה, שבאה להרוג אותו וכיוון שרואה אותה חיה שמת, שבה

לאחוריה ולא פוגעת בו. וזהו טעם נפילת אפיים, כי כשנופל לאפיו, מכוון בלבו לקב"ה שמוסר לו נפשו באהבה. ועל כן, צריך ליפול בארץ כמת, בשעה שיאמר נפילת אפיים. כי יש חובות שלא מתכפרים, אלא במוות. ועתה, שנחשב לו שלקח הקב"ה נשמתו ממנו, ונתנה לו בחזרה ברצון ה'. באותה שעה, מתכפרים כל חובותיו.

כי, כשאדם מסיים תפילתו, ובייחוד תפילת שחרית. הנה שמים לא זכו בעיניו. וחודרת בו הרגשת יש בדקות ויש אף בגסות, של אני ואפסי עוד. וראוי אני לתפילה ופירותיה, ועל כן, צריכים ליפול על צד שמאל, היינו לצד הדינים. וידון עצמו, עד שיגיע לבחינה זו של הרגשת המת.

וזוהי הייתה כוונתה של רבקה בהשלמת תפילתו של יצחק אבינו עליו השלום. בחינת אתרכינת, היינו נרכנה כעין נפילת אפיים. ודווקא מעל הגמל, שרומז למלכות בבל. כמו שכ' המדרש תנחומא פרשת שמיני "את הגמל, זו מלכות בבל, שנאמר בת בבל השדודה אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו" כי בחינת בבל, הוא בחינת בלבול התפילה, בחינת כי שם בלל ה' שפתם, כי כל הבלבולים הנוצרים לאדם בתפילה, כמו שרואים במוחש, באים מענייני עולם הזה. ודווקא משם, נפלה רבקה. להיות בחינת נפילת אפיים, כלפי כל ענייני העולם הזה. בחינת מת בעולם הזה, וכמו שמצינו בשאלות אלכסנדרוס מוקדון לזקני הנגב בתמיד דף לב'. "אמר להן: מה יעביד איניש ויחיה? אמרו ליה: ימית עצמו. מה יעביד איניש וימות? יחיה את עצמו".

ייתן ה' לעם אשר בחר לנחלה לו ברכה והצלחה וכל מילי דמיטב ויחתום לנו בשלום וחיים טובים אכי"ר

שבת שלום

יוסף בן דוד